

Smysl v dějinách 1

Tázal jsem se přítele historika, jak se dívá na smysl v dějinách. „Jaký smysl?“ opáčil, „dějiny jsou přece něco, co se nikdy nemělo stát!“ Moje první myšlenka mířila k potenciálnímu zdroji tohoto kuriózního kreda: odkud to asi ukradl? Pak jsem potlačil málo věcnou závist a začal jsem uvažovat: není v pozadí tohoto výroku počit člověka „lépe vědoucího“, jak by byly bývaly dějiny měly vypadat? Protože přítele přece jen trochu znám, nepřipadalo mi to nejpravděpodobnější. Mohl by to ovšem také být výraz vědomí, zdrceného všemi hrůzami, jimiž byly dějiny nakaženy a zkaženy. Náznak jistého cynismu by tomu mohl nasvědčovat. Ale dost už pokusů o „chápání“, které je orientováno na konkrétního člověka: je třeba přihlídnout k samotnému tématu! Kdy můžeme spolehlivě říci, že se něco nemělo stát? Náleží např. omyl mezi takové věci, k nimž by nemělo dojít? Kdyby nebylo omylů, nemělo by smysl mluvit ani o správnosti. Jak bychom vůbec mohli ocenit správnost, kdyby nám chyběla zkušenost s omyly? Kdy je vlastně omyl zbytečný? Když není novým, ještě nevyzkoušeným a tedy neodhaleným omylem, ale omylem zbytečně opakovaným. Snad to můžeme aplikovat i na dějiny. Zajisté je v dějinách mnoho, až příliš mnoho zbytečného opakování, ale jsou proto zbytečné samy dějiny v dějinách je nepochybně mnoho událostí, které se neměly stát ale můžeme to říci o dějinách samotných? Jaký smysl by mohlo mít, kdyby bývalo nikdy nedošlo k počátku a pokračování dějin? Smysl přece to, co se prosazuje s obtížemi proti překážkám všeho druhu, vposledu především proti ne-smyslu. Dějiny, které by byly jen hladkým rozvíjením nějakého smyslu, by přece nebyly žádnými dějinami. Dějiny jsou terénem vážného a hlubokého zápasu smyslu proti ne-smyslu. A v tom spočívá jejich „smysl“.

(Praha, 950313-1.)

[Od stejného výroku historika Viléma Prečana se Hejdánek odráží v deníkovém záznamu 960301-1. Záznam se dochoval jako kartotéční lístek v AUK. Pozn. red.]